

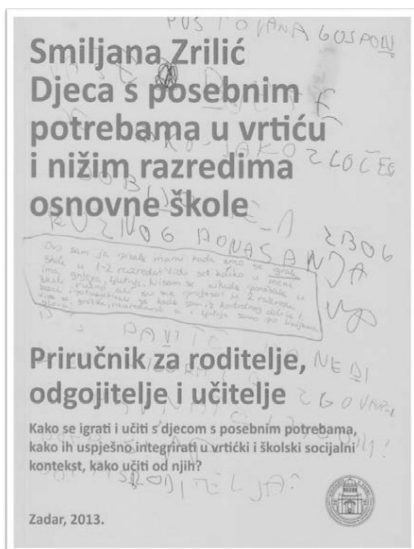
Smiljana Zrilić:
**DJECA S POSEBNIM POTREBAMA U VRTIĆU I NIŽIM RAZREDIMA
OSNOVNE ŠKOLE:**

Priručnik za roditelje, odgojitelje i učitelje
Zadar: Sveučilište u Zadru, 2013, str. 240

Priručnik **Djeca s posebnim potrebama u vrtiću i nižim razredima osnovne škole**, autorice Smiljane Zrilić daje kompletan pregled, stanje i perspektive inkluzivnog odgoja i obrazovanja, s posebnim naglaskom na metodiku rada s djecom s posebnim potrebama. Priručnik se sastoji od 11 poglavlja: Tko su djeca s posebnim potrebama; Djeca i učenici s oštećenjem vida; Djeca i učenici s oštećenjem sluha; Djeca i učenici s poremećajem govora, jezika

spektra; Djeca i učenici s motoričkim poremećajima i kroničnim bolestima; Djeca i učenici s poremećajem pažnje uz hiperaktivnost; Specifične teškoće učenja; Darovita djeca i učenici. U prvom poglavlju naslova Tko su djeca s posebnim potrebama autorica govori o promjenama koje su nastale u pristupima odgoju i obrazovanju djece s posebnim potrebama, te navodi važeće propise u RH, opisuje postupak pedagoške opservacije, također navodi i elaborira modele školovanja, te ističe važnost cjeloživotnog obrazovanja odgojitelja i učitelja u kontekstu razvoja njihovih kompetencija za rad s djecom s posebnim potrebama.

U ostalim poglavljima autorica posebno govori o općim obilježjima svake pojedine teškoće – definicija, etiologija i karakteristike, zatim mogućnostima integracije, s posebnim naglaskom na metodičkim uputama za rad s djecom i učenicima s teškoćama. U svakom se poglavlju navodi i primjer iz prakse, neki učenički radovi, koji su dodatno opisivani, posebice oni koji su od strane učitelja krivo ocijenjeni zbog neprepoznavanja teškoće (npr. disgrafija). Poglavlje o disleksiji, disgrafiji i diskalkuliji ujedno je i najopširnije u knjizi, jer, kako autorica navodi, u našoj odgojno-

i glasa; Djeca i učenici sa sniženim intelektualnim sposobnostima; Djeca i učenici s poremećajem iz autističnog

obrazovnoj praksi nije rijedak slučaj da se djecu s nekom od ovih teškoća *kažnjava* slabijim ocjenama zbog neprepoznavanja teškoće. Posebno se govori o sprječavanju nastanka dodatnih emotivnih i socijalnih teškoća koje mogu imati djeca i učenici čija različitost nije prihvaćena i uvažena, pa ih se zbog toga i neadekvatno ocjenjuje. Neprihvaćenost dodatno stresno djeluje na djecu, brojne teškoće uvjetuju jedna drugu, pa nije rijetkost da npr. djeca sa specifičnim teškoćama učenja ili poremećajima *glasovno-jezičnog-ovorne* komunikacije pokazuju i neki od oblika poremećaja u ponašanju. Autorica naglašava da je uloga učitelja posebno važna u tom kontekstu. Uspjeh učenika sa specifičnim teškoćama učenja uvelike ovisi o metodičkim postupcima učitelja, njegovoj brizi o njima u smislu prihvaćanja teškoće, te tolerancije pri ocjenjivanju. Događa se da učitelj ne uočava teškoću, pa nailazimo na išarane bilježnice u kojima su preporuke (*naređenja*) učitelja da se tekst ispravno napiše kod kuće, i to nekoliko puta. S obzirom na to da nemogućnost izvršavanja domaće zadaće, ovakvi učenici pružaju otpor prema školi, u nižim razredima se povlače, potišteni su, a u vremenu adolescencije mogu doživjeti niz neuspjeha na socijalnom i emotivnom području. Učitelj koji ne potiče učenika s teškoćama, već ga ponekad i kažnjava zbog neuspjeha trajno loše djeluje na učenika, pa on školu doživljava kao negativno iskustvo. Budući da se u

pravilu radi o učenicima s urednim ili čak iznadprosječnim intelektualnim sposobnostima, treba im omogućiti dokazivanje u onim aktivnostima u kojima su uspješni. Školski uspjeh učenika sa specifičnim teškoćama učenja treba vrednovati više u odnosu na osobno postignuće i pomak koji je dijete učinilo u odnosu na samoga sebe, nego na grupu.

U poglavlju koje se odnosi na darovitu djecu i učenike autorica ističe da i oni trebaju posebnu pozornost u odgojno-obrazovnom procesu. Darovita djeca su, zbog svojih intelektualnih kapaciteta, oduvijek bila uključena u redovite škole, ali su se u radu s njima primjenjivale iste metode i koristili isti programi kao i za ostalu djecu, te se njihova darovitost nije mogla razvijati i ostajala je na razini potencijalne darovitosti, koja je s vremenom zbog nemotivirajuće okoline i neprimjerenih oblika rada, u potpunosti zanemarivana. Danas se u radu s darovitim učenicima primjenjuju brojna obogaćenja programa, ali i neki drugi modeli kao što su proširenje, akceleracija, mentorstvo, natjecanja, te programi izvan redovite nastave i programi izvrsnosti. No, kako bi se provodili adekvatni postupci, najvažnije je prepoznati darovitost, tj. uočiti indikatore darovitosti, što autorica posebno naglašava. Daroviti učenici nerijetko imaju probleme u socijalnim interakcijama s drugim djecom: neobično su ranjivi na kritike drugih, imaju vrlo izraženu potreba za uspjehom i samopotvrđivanjem, često

su izolirani, rezervirani, čime slabi samopoštovanje, brinu ih pokušaji nerealnih promjena i ciljeva koje mogu dovesti do jakih frustracija. Težnja za visokim odgojno-obrazovnim standardima i postignućima zahtijeva pridavanje većega značenja otkrivanju darovite djece i stvaranju mogućnosti za razvijanje njihove darovitosti u jednom ili više područja. Zadaća učitelja je zamijeniti uobičajenu razrednu situaciju u kojoj su se sadržaji, metode i oblici rada prilagođavali prosječnoj većini u razredu. Uočavanje darovitih učenika i poticanje razvoja njihove darovitosti izradbom programa u skladu sa sklonostima, interesima, motivacijom i sposobnostima darovitih učenika je obveza učitelja i stručnih suradnika u osnovnoj školi.

Autorica ističe kako je dobra praksa u učenju djece sa posebnim odgojno obrazovnim potrebama ovisna o sljedećim faktorima: dobrih odnosa među učiteljima i stručnim suradnicima, dobre komunikacije među osobljem, učenicima te roditeljima, diferencijacije zahtjeva, razolikih modela učenja, učiteljevog uvažavanja svakog djeteta, kvaliteta pomagala u učenju, uključivanja koordinatora za djecu sa posebnim odgojno obrazovnim potrebama.

Priručnik Djeca s posebnim potrebama u vrtiću i nižim razredima osnovne škole predstavlja kod nas u posljednje vrijeme najprimjereniji tekst s područja osposobljavanja odgojitelja, učitelja i pedagoga za rad s djecom s posebnim potrebama.

Izvorno je znanstveno i stručno djelo, u kojem je na jednom mjestu dan pregled, stanje i perspektive inkluzivnog odgoja i obrazovanja, odnosno metodičkih pristupa djeci/učenicima s posebnim potrebama u vrtiću i nižim razredima osnovne škole, a u Hrvatskoj nisu tiskana djela sličnog sadržaja i kakvoće.

Ovako cjelovit tekst omogućit će čitateljima da na jednom mjestu dobiju uvid u cijelo područje rada s djecom/učenicima s posebnim potrebama u integriranim uvjetima u vrtiću i nižim razredima osnovne škole, kao i niz metodičkih uputa za taj rad. Suočene s novim izazovima odgojno obrazovne institucije se mijenjaju u pravcu stvaranja povoljnih uvjeta za razvoj socijalnih, intelektualnih i emocionalnih kapaciteta učenika u skladu s njegovom kronološkom i mentalnom dobi. S tim u svezi neizbježni su zahtjevi na razini metodičke i sadržajne prilagodbe odgojno-obrazovnog procesa, odnosno posebne odgojno-obrazovne podrške različite vrste i razine. Posebna je vrijednost ovog priručnika u tome što osim odlične teorijske obrade problema koja će studentima, odgojiteljima, učiteljima i stručnim suradnicima omogućiti dobivanje cjelovitog uvida u problematiku koja se u tekstu obrađuje, sadrži i velik broj materijala koji se mogu izravno koristiti u praksi.

dr. sc. Violeta Valjan Vukić,
Zadar